

Természet rejtette történetek

TDK konferencia
Építészmérnöki kar
2020

Szerző:
Gaál Renáta
Orosz Helga

Konzulens:
Kronavetter Péter

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
Középülettervezési Tanszék

A TERÜLET MÚLTJA

A 19. századra a gyors ütemű tudományos és technikai fejlődés a csillagászat területét is elérte. A hazánkban található csillagvizsgálók meglehetősen hányatatott sorsúak, és elavultak voltak. Ez a közeg ösztönözte Nagy Károly matematikust és csillagászt, hogy idejét és pénzét nem kímélve, a magyar tudományos élet számára a legkorszerűbb csillagvizsgálót építse, és ezáltal a terület központi szerephez jusson.

1847-ben kezdi el építeni a csillagvizsgálót, feltehetően Pollack Mihály tervei alapján. A csillagda megépítésében nagy segítségére volt Nagy Károlynak testvére, Mihály, aki beutazta Európát, hogy tanulmányozta a legmodernebb csillagvizsgálókat, hogy aztán ismereteit Bicskén is alkalmazni tudják. Az építkezés lendületét megakasztotta, hogy az utazás után testvére váratlanul elhunyt, Nagy Károly ekkor építette a területen lévő mauzóleumot, minden bizonnyal Pollack Mihály tervei alapján.

Az épületek lényegében már elkészültek és a műszereket is beszerezték, amikor az ország politikai eseményei új fordulatot vettek, és kitört a forradalom, majd az azt követő szabadságharc. 1849-ben Nagy Károly végleg lemondott a tudományos munkák megkezdéséről, és szomorúan vette tudomásul, hogy a politikai események pontot tettek nemes vállalkozása végére. A területet az állam gondjaira bízta és emigrált az országból. A területen a tudományos munkát soha nem kezdték meg, de az épületek állagát megőrizték. Az igazi pusztulás a II. világháború során érte a területet, amikor katonai állomásnak használták. Ekkor pusztult el teljesen a Hegyikastély, ami az eredeti tervek szerint a kutatók számára biztosított volna szállást. A folyamatos harcok a Csillagvizsgálót sem kímélték, így annak is csak a tornya maradt az utókor számára. A legkisebb károkat a mauzóleum szenvedte, ám állapota ez utóbbinak is elég elkeserítő. Valamint az elmúlt 70 év elhanyagoltsága csak tovább fokozta a romok állapotának romlását.

SZEMÉLYES ÉLMÉNYEK

Az egykor ápolt és tervezett kert mára elvadult természetté vált, melyben kincsként bukannak fel az elfeledett műemlékek. A mesébe illő táj egészen különös érzést kelt az emberben: elvarázsolja, és magával ragadja. A kert hangulatához hozzátartozik, hogy az emberek által elhanyagolt épített környezetbe beköltözött a természet és már-már szerves részévé vált az ott lévő elemeknek. A hely különleges mivolta – az elhanyagolt állapot ellenére is – sok látogatót vonz a területre.

Tervezésünk során az örökség négy, eltérő állapotban fennmaradt épített elemének lenyomatával foglalkoztunk: kertet körbe ölelő kerítés, a csillagvizsgáló, a mauzóleum és a Hegyikastély épülete

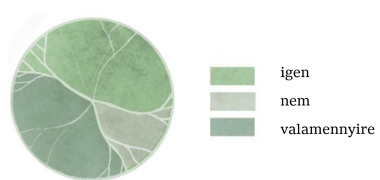
KUTATÁS

A tervezés megkezdéséhez mindenképp információra volt szükségünk arról, hogy kik, milyen célból, milyen rendszerességgel keresik fel a területet, és a helyiek szerint milyen hiányzó funkció betöltésére lenne alkalmas a helyszín. Csak ezek tudatában lehet egy olyan koncepciót felállítani, ami az ott élők igényeit elégíti ki és folyamatos használhatóságot biztosít.

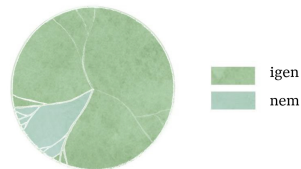
A közösségi média segítségével, valamint személyesen is felvettük a kapcsolatot helyi közösségekkel és egy kérdőívvel fordultunk hozzájuk.

A kérdőív eredményének szemléltetése:

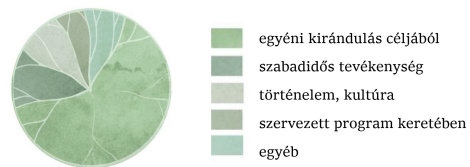
Ismeri a terület történetét?

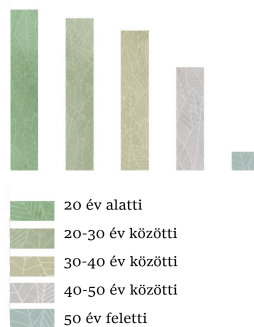
Járt már a területen?

Milyen célból kereste fel a helyet?

Életkora?

Ön szerint mire kellene használni a területet?

TERVEZÉS

A beérkező válaszok alapján négy fő használati igény körvonalazódott, ezek mindegyikét a fentebb említett örökségek egyikéhez rendeljük. Az egykori hegyikastély épületéhez a történelem megismerését, a mauzóleumhoz a természetközelséget, az egykori gazdag növényvilág felelevenítését választottuk. A csillagvizsgálónál az egykori funkciójának felelevenítése volt a cél, és a területet körbezáró kerítés helyén egy kiránduló útvonalat alakítottunk ki. A három látnivalót egy úthálózat köti össze, melyen végighaladva egymás után tűnnek fel az elvadult természet rejtette épületek.

BEAVATKOZÁSOK ISMERTETÉSE

1. Hegyikastély - Történelmi emlékkert

A kérdőívből egyértelműen látszik, hogy már a helyiek se ismerik a terület rétegzett történetét, a múlt szép lassan a feledés homályába veszik. Mi és az ott élők is fontosnak tartjuk, hogy ezen ismeretek tovább éljenek.

A történelmi múlt megjelenítésére a Hegyikastély területét jelöltük ki. Ez az az építmény, melynek nyomai mára teljesen eltűntek, létezését csupán régi fényképek igazolják. Az épület pusztulását szeretnénk jelképesen visszafordítani és újra életre kelteni. A külső falak eredeti vastagságával és magasságával megegyező hálós szerkezetet állítunk, mely önmagában még alig észrevehető. Élre keltését a természetre bizzuk, az idő múlásával az ott ültetett futó növények egyre magasabbra nőnek, így jelenítve meg egyre többet az épület tömegéből. A két emelet magas növényfalakkal zárt belső térben, egy intim tér jön létre, ami ideális teret ad az elvonulásra, és a történelem megismerésére egy kiállítás keretében. A térben olyan ülőkék kerülnek elhelyezésre, melynek ülőfelületein jelennek meg az egykori kert történelméről információk. A kastély minden egykori termék középre kerül egy-egy pad, melyeknek aránya a szobák méreteit idézik.

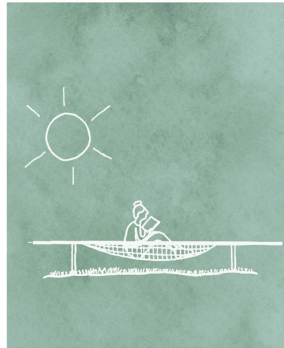
2. Mauzóleum - Botanikus kert

A személyes bejárás során nagyon megragadott bennünket az elhanyagolt romokba beköltöző természet, mely már szerves részévé vált az itt lévő épületnek. Tervezésünk során ezt képet kívántuk megőrizni, valamint szeretnénk volna feleleveníteni az egykori kert gazdag és egzotikus növényvilágát. Az épületen belül egy botanikus kert kap helyet, ahol az egykori kert növényei tekinthetők meg. Itt is megjelenik az emlékkertnél használt hálós fal, mely a növények irányított terjedésének ad teret. A személyes beszélgetések során körvonalazódott bennünk, hogy a romosodó épület már a terület jelképévé vált, romantikus hangulatával idevonzza a környékelieket. Tervezésünk során így fontos szerepet kapott az épülethez való tiszteletteljes viszonyulás, melynek következtében az általunk épített szerkezet távolságot tart a meglévő épületmaradványoktól. Az alábbi ábra szemlélteti a vizsgált viszonyulási lehetőségeket. Az épületet folytatva, fölfelé építkezés, az épületet körbezárva kifelé, és az általunk választott mód mely, az épület külső megjelenését leginkább tiszteletben hagyó megoldásnak bizonyult, és ami követi a beköltöző növények térfoglalásának mintáját.

3.Csillagvizsgáló – pihenés, csillagnézés

Nagy Károly által megálmodott modern technológiával felszerelt csillagvizsgáló létrehozására ma már nem lenne igény a területen. Ennek ellenére sok az érdeklődő az amatőr csillagászat felé, valamint egy csillagász egyesület is megalakult a városban. Nekik és az arra kirándulóknak is szerettünk volna egy olyan teret létrehozni, ami kiszolgálja igényeiket. Olyan helyet szerettünk volna létrehozni, mely folyamatos használatot biztosít. Nappal pihenésre, éjjel pedig az égbolt szemlélésére ad lehetőséget. Egy olyan platformot hoztunk létre, melynél szintén a távolságtartás elemével éltünk. A vadul burjánzó növényzet felett húzódó rácsos járófelületben alakítottunk ki áttöréseket, melyekbe kifeszített háló szolgál ülő és fekvő felületként

4. Kerítés - kirándulólhely

A történelem megismerése mellett fontosnak tartjuk azt is, hogy a terület továbbra is fennmaradjon mint kirándulólhely. Az egykori kerítés nyomvonalát egy körbejárható útvonal idézi föl. Ez összeköttetésben van a látnivalókat végigkísérő főúttal és annak leágazásaival.

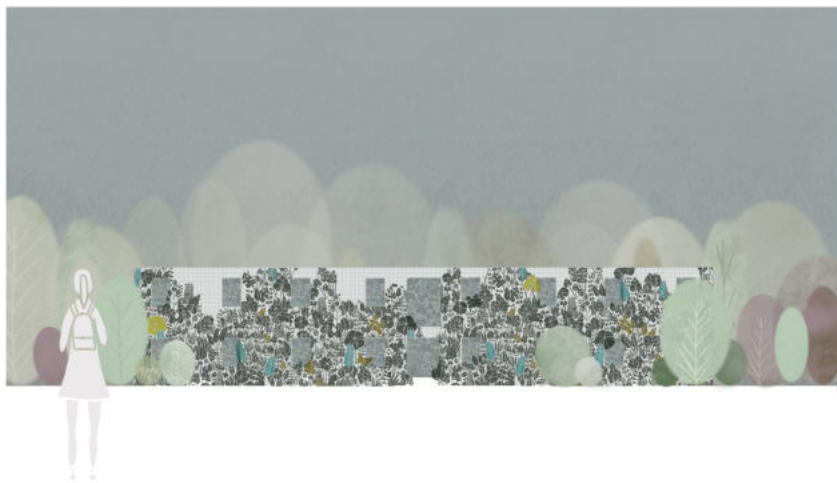

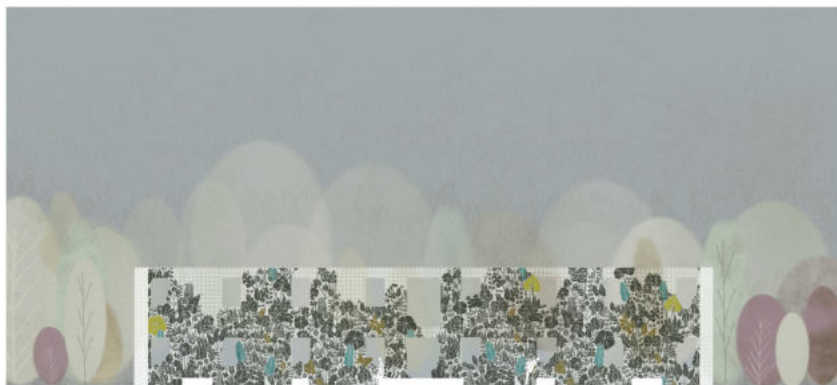
Természet rejtette történetek

Írta és illusztrálta:
Orosz Helga
Gaál Renáta

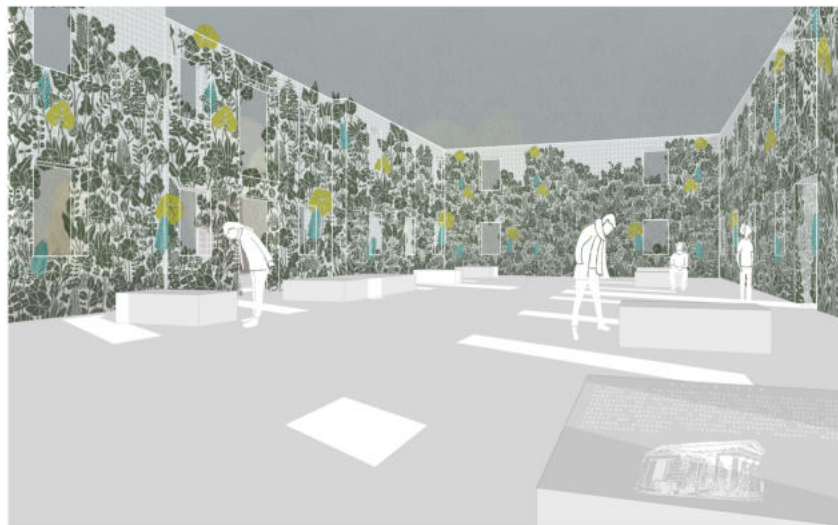

Ki erre jársz térj be,
Erdőnk sűrűjébe,
Három csoda vár.

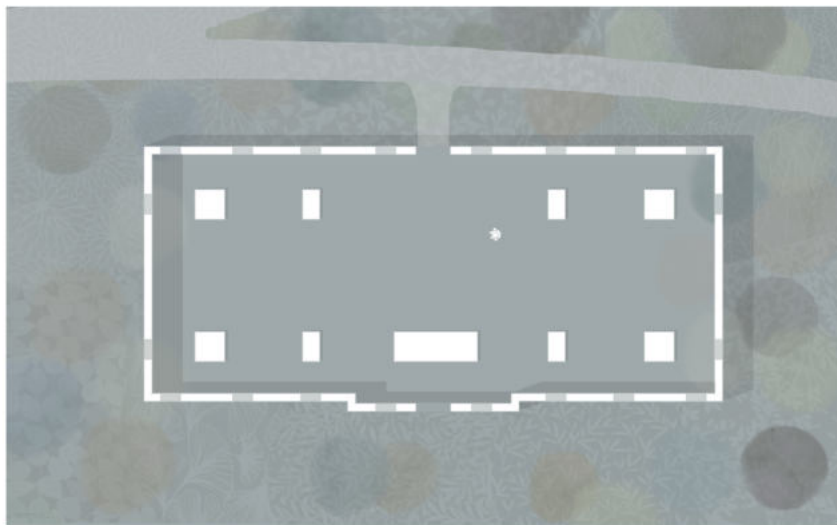

Vad növényfal rejtekén,
Történelem benne él,
Lépj be!

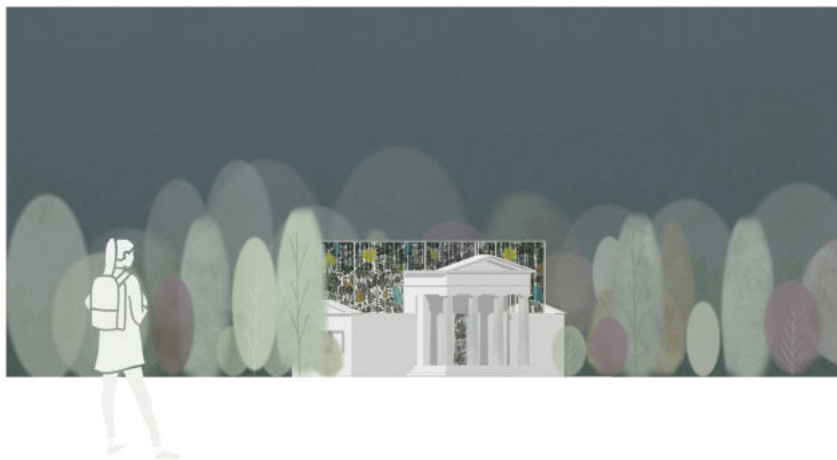

Járd körbe a kastélyt,
De gondosan nézz szét,
Csodára bukansz.

S ha közben elfáradsz,
Egy-egy padon elmélázhatsz
Régi szobák közepén.

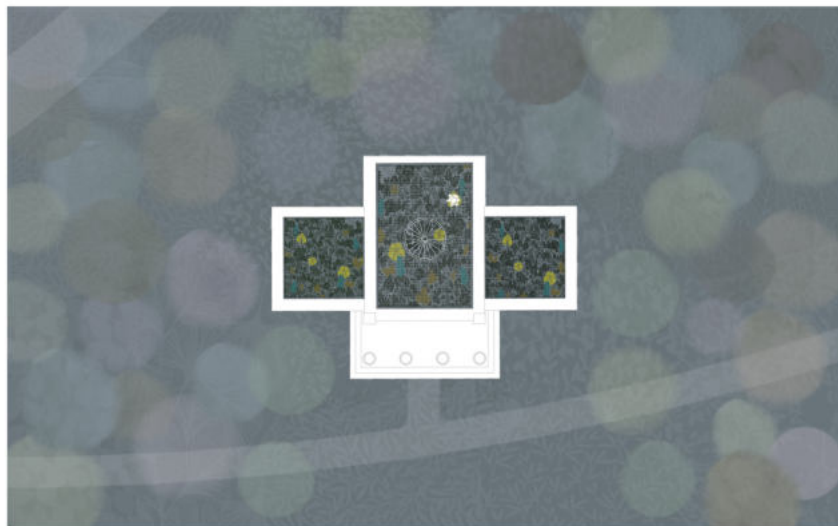
Az úton tovább haladva,
Növényház nőtt a magasba,
Romok peremén.

Kincseit már messziről,
Rácsos falra növe föl,
Megtalálhatod.

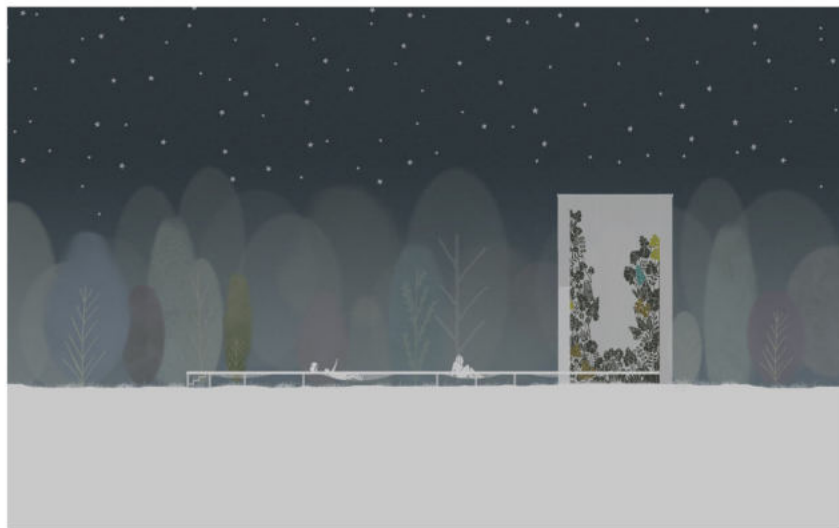
Ha belépsz a kertbe,
Száz növényre lelve,
Régi illat száll.

Fentről ha nézel,
Régi falak képe,
Még tisztán látható,

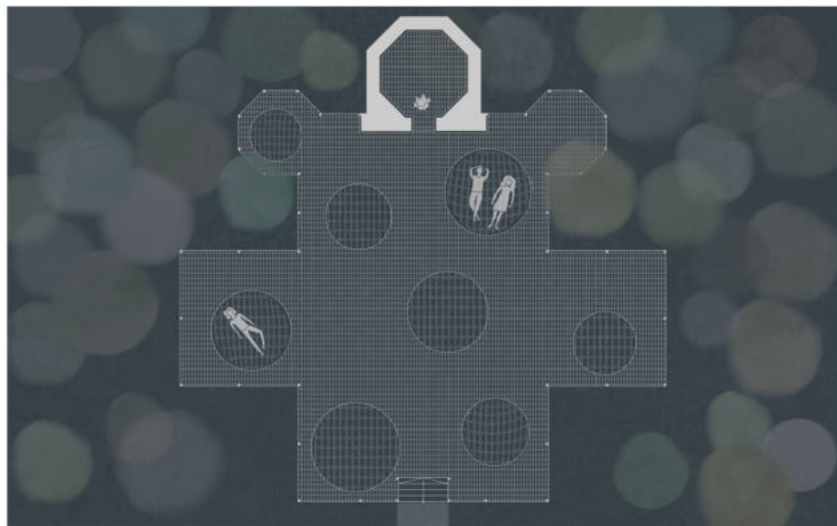

Útunk végéhez érve,
De még egy csodát remélve,
Romos toronynál járunk.

A nap már nyugovóra tért,
Fekete lett az ég.
Mi is megpihenünk.

Ágyunk a növénytápanyeg felett,
Régi képet életre kelt
Csillagvizsgáló.

Végül a csodát mit vártunk,
Feltekintve meglátjuk,
Szótlanak maradunk.